

**ПАРЛАМЕНТАРНИ НАДЗОР И КОНТРОЛА СУБЈЕКТА
БЕЗБЈЕДНОСТИ – СЛУЧАЈ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

УДК: 342.738:351.74/.75(497.6)

DOI: 10.7251/BPGBL1215219P

Стручни рад

Мр Душко Пена*
Гојко Павловић, МА**

Апстракт: Безбједност је одувijek сматрана једним од кључних задатака (функција) државе, а то је случај и данас. Такође, питање о контроли субјеката безбједности (*lat. Quis custodiet ipsos custodes?*) је веома старо питање. У данашњем демократском друштву безбједност није циљ по себи, већ вриједност која има смисла само уколико служи добробити људи. Стога је за демократско друштво прихватљиво дјеловање свих државних и недржавних субјеката из сектора безбједности само уколико они поштују закон и људска права. Да би се то постигло, неопходно је да постоји надзор и контрола њиховог рада, као и мјере за успостављање одговорности због евентуалног кршења закона и злоупотребе овлашћења.

Кључне ријечи: надзор, контрола, парламент, субјекти безбједности

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Систем безбједности, у општем смислу, обједињава више различитих сектора у којима доминирају област одбране (војска), затим унутрашњих послова (полиција), област обавјештајно-безбједносних служби, као и друге безбједносне агенције (попут приватних безбједносних агенција). Свака од ових области има своје специфичности и захтијева посебан приступ у остваривању демократског надзора и контроле. Због тога поједини аутори дефинишу уже и шире схватање демократског надзора и контроле субјеката безбједности. Према ужем схватању, тј. у свом основном значењу под надзором и контролом подразумијева се одлучујући утицај демократски изабране власти на субјекте

* *Висока школа унутрашњих послова, Универзитет у Бањој Луци; email: duskorena@gmail.com.*

** *Висока школа унутрашњих послова, Универзитет у Бањој Луци; email: pavlovicgojko@gmail.com.*

безбједности, односно супремација цивилне власти над органима и институцијама које располажу силом и средствима репресије. У ширем смислу, демократски надзор подразумијева и утицај јавности, невладиног сектора и медија на рад органа и институција у сектору безбједности (Шеварика, 2004: 88). Иначе се као основни принципи који се везују за успостављање демократског амбијента у систему безбједности наводе: деидеологизација; деполитизација; професионализација; као и стварање механизма демократског надзора и контроле који перманентно функционишу (Шолаја, 2004: 29).

„Контрола је појам којим се означава скуп утврђених надлежности, овлашћења, поступака, облика, метода и средстава, чијом се употребом непосредно проверава, мери, утврђује, оцењује и унапређује учинковитост и делотворност рада свих државних и недржавних органа који су одговорни за безбједност државе и њених грађана“ (Милосављевић, 2012: 18). Контролом се, директно и чињенично провјерава и то да ли и у којој мјери државни органи безбједности при своме дјеловању поштују и штите људска права грађана, али и својих припадника. У захвату контроле могу се, када за то постоји законски основ, наћи и недржавни органи безбједности који су овлашћени да користе силу, као што су то, на примјер, приватне безбједносне компаније, тј. пружаоци детективских и заштитарских услуга (Милосављевић, 2012).

Контрола се обично разумије као свјесна сврсисходна људска дјелатност која има за циљ да нешто провјерава. То је сложен процес или дјелатност, а обухвата три релативно одвојене фазе: провјеравање – којим се врши упоређивање предвиђеног и оствареног; затим оцјењивање – којим се врши потврђивање или негирање контролисаног рада; те интервенисање – којим се врши реализација изречене оцјене када је она негативна (Милосављевић, 1997: 302).

Контрола је по правилу накнадна активност која као крајњи циљ има отклањање, односно исправљање утврђеног одступања како би се контролисани рад вратио у нормалу. Од појма контроле треба разликовати појам надзора, као један шири процес сталног карактера. Контрола се обавља у оквиру надзора и представља најјачи облик утицаја вршиоца надзора према ономе чија се активност надзире. При томе је надзор без контроле могућ и остварив, али недовољно ефикасан (Томић, 1991: 49–50, према: Милосављевић, 1997: 302–303).

ВРСТЕ СРЕДСТАВА НАДЗОРА И КОНТРОЛЕ, С ОСВРТОМ НА БиХ

Демократски надзор и контрола представљају темеље демократског друштва. Када се говори о њиховим врстама онда је могуће уочити

Парламентарни надзор и контрола субјеката безбједности – случај Б и Х

различите термине подјела, али у принципу под овим појмовима се подразумевају одређени принципи, механизми и средства која стоје на располагању носиоцима у контроли субјеката у безбједносном сектору (Турковић, 2003: 33). Тако се истиче да контрола може бити унутрашња и спољна, тј. цивилна, а да спољна може бити политичка, судска и грађанска, којој више одговара назив надзор (Бабовић, 2001: 259). Такође, постоје и другачије подјеле, према којима се демократска контрола дијели на: вертикалну (у коју спада: буџетска, законодавство, микроменаџмент, именовања, истраге и сукоб интереса), хоризонталну (која обухвата друштвене институције попут: медија, невладиних организација, вјерских организација, истраживачких института, синдиката, омбудсмана и др.) и самоконтролу (Борн, 2001).

Професор Богољуб Милосављевић истиче да се у зависности од одабраних критеријума средства контроле могу подијелити на десет група, а то су: формална и неформална; унутрашња и спољашња; политичка и правна; претходна и накнадна; репресивна и корективна; ауторитативна и савјетодавна; редовна и повремена; хоризонтална и вертикална; политичка и бирократска; ексклузивна и инклузивна. Ове групе се међусобно не искључују, тако да једно исто средство контроле може бити увршћено у све или у већину изложених подјела (Милосављевић, 1997: 306–307). У односу на наведене подјеле, за наше проучавање најпогоднија је подјела на формална и неформална, те унутрашња и спољашња средства контроле, а која је приказана у Табели 1 (Милосављевић, 2004: 24 и даље).

Табела 1: Систем средстава за контролу		
Облик контроле	Средства контроле	
	Формална	Неформална
Спољашња контрола	<ol style="list-style-type: none"> 1. Парламентарна контрола 2. Контрола од стране владе и других органа извршне власти 3. Судска контрола 4. Контрола тужилаштва 5. Уставносудска контрола 6. Остала средства у систему власти 7. Независне (невладине) институције и тијела за грађански надзор 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Јавност и јавно мњење 2. Грађани и њихова удружења 3. Медији 4. Политичке партије 5. Интересне групе и групе за притисак

<i>Унутрашња контрола</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хијерархијска контрола 2. Инстанциона контрола 3. Дисциплинска одговорност 4. Интерни надзорни органи 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Самоконтрола 2. Интерперсонална контрола 3. Контрола синдиката и асоцијација 4. Процеси социјализације
---------------------------	---	--

С обзиром на то да демократски надзор безбједносног сектора и одговорност субјеката безбједности представљају услов демократије, а са намјером да буде испуњен тај услов, у Босни и Херцеговини су успостављене мјере контроле, укључујући и парламентарну контролу, затим контролу коју проводи извршна власт, правосудну контролу, те контролу независних државних тијела, као што је Омбудсмен и сл. У табели 2 су приказани главни актери безбједносног сектора у БиХ, те механизми надзора и контроле (Митровић и Павловић, 2012: 226–228; Клопфер, 2012: 53).

Табела 2: Мапа безбједносног сектора		
	Ниво БиХ	Ниво ентитета/кантона
Актери овлаштени да користе силу	Оружане снаге Босне и Херцеговине Државна агенција за истраге и заштиту – СИПА Босне и Херцеговине Гранична полиција Босне и Херцеговине Обавјештајно-безбједносна агенција Босне и Херцеговине Дирекција за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине Служба за послове са странцима Босне и Херцеговине Судска полиција	Полиција Републике Српске Полиција Федерације Босне и Херцеговине Кантоналне полиције Полиција Брчко дистрикта Судска полиција ентитета/ кантона/ Брчко дистрикта

Парламентарни надзор и контрола субјеката безбједности – случај Б и Х

Извршна власт	Предсједништво Босне и Херцеговине Савјет министара Босне и Херцеговине Министарство одбране Босне и Херцеговине Министарство безбједности Босне и Херцеговине	Предсједници ентитета Владе ентитета/ кантона Министарства унутрашњих послова ентитета/кантона
Парламентарни надзор	Заједничка комисија за одбрану и безбједност Заједничка комисија за надзор над радом Обавјештајно-безбједносне агенције Босне и Херцеговине	Комисија за безбједност Парламента Федерације Босне и Херцеговине Одбор за безбједност Народне скупштине Републике Српске
Судство	Суд Босне и Херцеговине Тужилаштво Босне и Херцеговине Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине	Кантонални/окружни судови Суд Брчко дистрикта
Цивилно друштво	Невладине организације Медији	Невладине организације Медији
Недржавни актери овлаштени да користе силу	Надлежности над Приватним сектором безбједности су на ентитетима	Приватне безбједносне агенције

ПАРЛАМЕНТАРНИ НАДЗОР И КОНТРОЛА, С ОСВРТОМ НА БиХ

Основна сврха спољашњих средстава надзора и контроле се огледа у томе да се ограниче тежње органа безбједности за осамостаљивањем, као и да се спријече ризици који би из тога могли проистећи. Такође, сврха је и да се обезбиједи одговорно понашање припадника ових органа у извршавању њихових задатака. Развој спољашње контроле подстакнут је потребом да се помире индивидуална права свих, те неопходношћу извршавања задатака органа безбједности и примјене њихових овлашћења која задиру у та појединачна права, али их у цјелини и штите. Тако, у зависности од уставних система, као и правних, политичких, управних и културних традиција појединих земаља могуће су значајније разлике у погледу облика и овлашћења појединих спољашњих

контролних средстава. Као важнија, формална средства спољашње контроле могу се означити: парламент, влада и други извршни органи, правосудни органи, омбудсман и поједини други независни органи, као и невладина тијела за контролу (Милосављевић, 1997: 313–314; Милетић и Југовић, 2009: 312).

Парламент, сагласно својој улози у систему подјеле власти, и у области безбједности заузима веома важно мјесто у систему надзора и контроле законитости рада и поштовања људских права. Парламентарни надзор и контрола, прије свега, треба да ограниче моћ државних, али и недржавних актера из сектора безбједности, те да њихово дјеловање приведу потребама демократског друштва. У домену законитости рада и поштовања људских права, контролна улога парламента има троструки значај: као прво, успоставља законодавни и политички оквир за дјеловање безбједносног сектора, као и за контролу над актерима из тог сектора; друго, њоме се остварује непосредни надзор важних аспеката законитости рада и поштовања људских права у безбједносном сектору; и треће, парламентарном контролом могу снажно да се подстичу и усмјеравају контролне акције других носилаца контроле (Милосављевић, 2012: 134).

Иначе се парламенти посматрају као „камен темељац демократије“. Нема ниједне друштвене области или институције владе која може бити изузета од парламентарног надзора, а то укључује и све субјекте система безбједности, као што су војска, полиција, обавјештајне службе, али и приватне безбједносне компаније (Born, 2010: 33). Обично се формирају специјализована тијела, тзв. одбори, а најчешће за безбједност и одбрану. Треба истаћи да на међународном нивоу не постоје договорени стандарди у области демократског и парламентарног надзора у области безбједности из разлога што се на безбједност и одбрану дуго гледало као на питања која спадају у домен државног суверенитета (Born, H., Fluri, P., Johnsson, A., 2003: 31). Ипак, постоје одређени стандарди на регионалном нивоу, као што је ОЕБС-ов Кодекс понашања у војно-политичким аспектима безбједности (OSCE, 1994).

Како смо то већ навели, у Босни и Херцеговини постоји укупно четири парламентарна механизма за надзор и контролу над снагама безбједности, и то: Заједничка комисија за одбрану и безбједност Босне и Херцеговине, Заједничка комисија за надзор над радом Обавјештајно-сигурносне агенције БиХ, Одбор за безбједност Народне скупштине Републике Српске и Комисија за безбједност Парламента Федерације БиХ.

Заједничка комисија за одбрану и безбједност Босне и Херцеговине

Заједничка комисија за одбрану и безбједност Босне и Херцеговине је надзорно тијело Парламентарне скупштине БиХ. Њена надлежност јесте да разматра и прати провођење безбједносне и одбрамбене политике Босне и Херцеговине; затим, да прати рад и разматра извјештаје Сталног комитета за војна питања, Министарства одбране БиХ, Министарства безбједности БиХ и других извршних тијела која се баве питањима из области безбједности и одбране и о томе извјештава Парламентарну скупштину БиХ. Посебна пажња им је усмјерена на извјештаје, краткорочне и дугорочне планове у вези са структуром Оружаних снага БиХ, кадровском политиком и регрутовањем, платама и накнадама, образовањем и обуком припадника Оружаних снага БиХ, професионалним понашањем и етичким стандардима за цивилно и војно особље, опремањем војске, радом војне индустрије, набавком средстава и увозом и извозом оружја и војне опреме, материјалном помоћи и уговорима са страним фирмама које пружају услуге одбрамбеним институцијама на комерцијалној основи, борбеном готовости, војним вјежбама и операцијама, укључујући извршење међународних обавеза и међународне операције подршке миру. Такође, Комисија разматра законе и амандмане на законе из њене надлежности, те разматра и доставља мишљења и препоруке, измјене и допуне на приједлог буџета за одбрану. Надаље, разматра извјештаје о извршењу буџета за одбрану, као и извјештаје о ревизији институција из области одбрамбене и безбједносне политике БиХ, као и друга питања из области безбједности Босне и Херцеговине.

Заједничка комисија за надзор над радом Обавјештајно-сигурносне агенције БиХ

Ступањем на снагу Закона о измјенама и допунама Закона о Обавјештајно-безбједносној агенцији БиХ из 2009. године, Комисија је добила садашњи назив, а до тада се звала Заједничка безбједносно-обавјештајна комисија за надзор над радом Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ. Надлежност Заједничке комисије за надзор над радом Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ јесте да: надзире законитост рада Агенције; расправља и даје мишљења о именовању генералног директора и замјеника генералног директора; разматра извјештаје предсједавајућег о питањима из његове надлежности, укључујући мјере предузете ради рјешавања свих проблема у Агенцији утврђених приликом провођења инспекцијске контроле, ревизије или истраге; разматра извјештаје генералног директора о раду и трошковима Агенције, те посебно анализира начин трошења буџетских средстава;

даје мишљења о детаљном приједлогу буџета Агенције; разматра извјештаје главног инспектора; захтијева од запослених у Агенцији да, уз помоћ председавајућег, осигурају стручне савјете када је то потребно ради провођења надзора; проводи истраге о раду Агенције. Такође, Комисија разматра друга питања из области рада Агенције у складу са Законом о Обавјештајно-безбједносној агенцији БиХ, као и другим посебним законима из којих проистиче одговарајућа надлежност.

Одбор за безбједност Народне скупштине Републике Српске

Одбор за безбједност Народне скупштине Републике Српске бави се сљедећим питањима: разматра стање припрема за одбрану у Републици Српској и предлаже мјере Народној скупштини за утврђивање политике безбједности; прати активности институција и органа безбједности у Републици Српској, у циљу увида у остваривање зацртане политике у овим областима, те може тражити да се доставе информације о активностима и мјерама предузетим о сваком питању из њиховог домена рада; разматра, даје сугестије и мишљење на законске пројекте из области безбједности, као и на друге законске пројекте који су у вези са одбраном и безбједношћу; учествује у расправи и доношењу буџета безбједности у Републици Српској, редовно прати остваривање буџета у овим областима, разматра извјештаје Главне ревизије о контроли финансијског извјештаја институција у овој области и о томе доставља извјештаје Народној скупштини; разматра питања из домена рада органа и институција безбједности, даје мишљење, ставове и препоруке, те предлаже Народној скупштини предузимање одговарајућих мјера; остварује увид и учествује у контроли законитости рада органа и институција безбједности; о актуелним питањима из безбједности може организовати отворене или затворене расправе пред одбором, у циљу провјере ставова и формирања коначних приједлога за Народну скупштину; обавјештава Народну скупштину о стању и уоченим проблемима у области одбране и безбједности, до којих дође у свом раду, те предлаже предузимање одговарајућих мјера; врши парламентарни надзор у области безбједности; остварује сарадњу са сродним домаћим и међународним институцијама; анализира и предузима мјере у случају ванредних ситуација и елементарних непогода.

Комисија за безбједност Парламента Федерације БиХ

Комисија за безбједност Парламента Федерације БиХ надлежна је да разматра питања система и политике у области безбједности у оквиру права и дужности Представничког дома Парламента Федерације БиХ и, у вези с тим, даје мишљења и приједлоге Представничком дому

Парламента Федерације БиХ. Такође, Комисија за безбједност предлаже мјере за организовање, вођење и развој безбједности Федерације БиХ, те разматра питања сузбијања тероризма, међукантоналног криминала, неовлашћене трговине дрогом и организованог криминала. Надаље, надлежна је да разматра питања о набављању, држању и ношењу оружја, као и за разматрање нацрта и приједлога закона и других општих аката којима се регулише област безбједности Федерације БиХ. Комисија за безбједност може спроводити и истраге и у ту сврху захтијевати свједочења, доказе и документе.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Модерно друштво је принуђено да стално јача снаге безбједности и додјељује им шира овлашћења како би се ефикасније супротстављало све сложенијим изазовима, ризицима и пријетњама безбједности, какви су нарочито тероризам и организовани криминал. Тиме постају очигледније и нежељене посљедице до којих може доћи због употребе моћи ових субјеката. Отуда се модерно друштво налази у својеврсном процјепу између нужности јачања снаге безбједности и ризика од ње, тј. између потребе за заштитом коју они пружају и пријетњи које могу да представљају. Изградња дјелотворног система за надзор и контролу снага безбједности постаје у таквим условима значајан и неопходан корак. Дакле, уз детаљно прописивање правила за рад снага безбједности и развој професионалних и етичких стандарда које ће да поштује њихово особље, неопходно је да се изграде и развију нарочити механизми који ће онемогућити одступања од утврђених улога које имају. Конкретније, међу основним циљевима надзора и контроле снага безбједности налази се ограничавање њихових моћи, усмјеравање њиховог дјеловања потребама друштва, подвођење њиховог укупног дјеловања под принцип владавине права, као и спречавање различитих појавних облика одступања од законских задатака и процедура за вршење тих задатака (Милосављевић, 2004: 15). Односно, циљ демократског надзора над безбједносним сектором у основи се своди на обезбјеђење најшире друштвене контроле трошења државних средстава у овој области и обезбјеђење друштвене контроле над радом и коришћењем силе од стране органа безбједности, као и осигурање поштовања људских права и слобода.

Према томе, у правној држави органи безбједности су задужени за заштиту грађана, тј. њихових права и слобода, али су истовремено и грађани заштићени од дјелатности самих органа безбједности. Полиција, службе безбједности и други државни органи који имају могућност

употребе средстава принуде подвргнути су истим облицима контроле као и други органи државне управе, али и посебној контроли због својих особености, тј. због посебног правног режима у коме раде и остварују односе са грађанима, због употребе ватреног оружја и других средстава принуде, дјелимичне тајности рада и сл. Такође, надзору и контроли су подвргнути и субјекти недржавног сектора безбједности. Контролише се да ли су субјекти безбједности својим поступањем изашли из правних оквира, али се такође контролише и да ли су предузели све што је у њиховој моћи у тим правним оквирима (Милетић и Југовић, 2009: 311).

Будући да у данашње вријеме постоји већи број разноврсних средстава за контролу у свакој земљи, као и да се она разликују од земље до земље, намеће се потреба њихове класификације која би послужила за њихов цјеловитији приказ и оцјену. Двије такве класификације чине се најважнијим, а то су: класификација према позицији носиоца контроле и класификација према његовим овлашћењима (Bayley, 1990: 159; према Милосављевић, 2004: 21). Са становишта позиције носиоца контроле, сва средства контроле могу се подијелити на унутрашња и спољашња, у зависности од тога да ли се налазе унутар организације или ван ње. Друга класификација средстава контроле се изводи на основу тога да ли контролу врше правно овлашћени субјекти (влада, судови, грађански одбори за надзор, омбудсман и други) или друштвени субјекти који немају нарочита правна овлашћења за контролу (медији, интересне групе, јавно мњење, грађани и њихова удружења). У првом случају се ради о формалним, а у другом о неформалним средствима контроле (Милосављевић, 2004: 22).

С тим у вези, механизми за заштиту људских права у безбједносним структурама Босне и Херцеговине су квантитативно у порасту, али је квалитет још увијек упитан. Механизми који постоје на нивоу БиХ су додатно оптерећени и обојени националном и етничком нотом. Стога се с правом поставља питање правичности њихових одлука, а у вези је са етичношћу самих радника који врше те послове. Суштина механизма лежи у чињеници да обезбиједе, у интересу грађана али и безбједносних организација, такву праксу која је апсолутно у оквиру права, односно да одређена противзаконита чињења идентификују и укажу на њихово исправљање. Почетни кораци у удовољавању оваквим захтјевима јесу да се обезбиједи да сви припадници снага безбједности буду свјесни својих овлашћења, а поготово ограничења везаних за њих, као и да врше своја овлашћења на законит и хуман начин. Ово прије свега захтијева добру обуку и квалитетан надзор (Павловић, 2010: 569).

Такође, због све већег значаја и ширења приватних безбједносних компанија, све више постаје значајно да демократске институције власти, а посебно парламент осигурају минималне стандарде надзора и контроле над тим субјектима у сектору безбједности, у супротном

би основни демократски принципи владавине права и правне државне могли бити доведени у опасност (Born, 2003: 31).

ЛИТЕРАТУРА

- Bayley, D. H. (1990). *Patterns of Policing: A Comparative International Analysis*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Born, H. (2010). Learning from Best Practices of Parliamentary Oversight of the Security Sector. In: Born, H., Fluri, P., Lunn, S. (eds.), *Oversight and Guidance: The Relevance of Parliamentary Oversight for the Security Sector*. Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 33–45.
- Born, H., Fluri, P., Johnsson, A. (ur), (2003). *Parlamentarni nadzor nad sektorom sigurnosti: Principi, mehanizmi i prakse*. Sarajevo: Interparlamentarna unija, DCAF, OSCE.
- Organization for Security and Co-operation in Europe (1994). *Code of Conduct on Politico-Military Aspects of Security*. OSCE.
- Бабовић, Б. (2001). Цивилна контрола и надзор над полицијом у Југославији. У: Хаџић, М. (ур.), *Демократска контрола војске и полиције у СР Југославији*. Београд: Центар за цивилно-војне односе, 255–295.
- Борн, Х. (2001). Вишеструка контрола оружаних снага у демократијама: случај Холандије. У: Хаџић, М. (ур.), *Демократска контрола војске и полиције у СР Југославији*. Београд: Центар за цивилно-војне односе, 191–228.
- Клопфер, Ф. (ур.) (2012). *Алманах о надзору сектора безбедности на Западном Балкану*. Београд: Београдски центар за безбедносну политику и ДЦАФ.
- Милетић, С., Југовић, С. (2009). *Право унутрашњих послова*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
- Милосављевић, Б. (1997). *Наука о полицији*. Београд: Полицијска академија.
- Милосављевић, Б. (2004). *Грађански надзор над полицијом – могући модел за Србију*. Београд: Центар за антиратну акцију.
- Милосављевић, Б. и др. (2012). *Скупштинска контрола и надзор сектора безбедности Србије, Приручник*. Београд: ОЕБС и Београдски центар за безбедносну политику.
- Митровић, Љ., Павловић, Г. (2012). *Систем безбједности Босне и Херцеговине – правни аспекти и актуелно стање*. Бања Лука: Међународно удружење научних радника.
- Павловић, Г. (2010). Механизми за заштиту људских права у полицијским агенцијама. *Безбједност – Полиција – Грађани, 3–4/2010, 559–572*.
- Томић, З. (1991). *Управно право*. Београд: Номос.

- Турковић, Б. (2003). *Приручник о демократској контроли оружаних снага*. Сарајево: Центар за сигурносне студије.
- Шеварика, М. (2004). Демократски надзор и контрола над безбједносним сектором модел – РС/БиХ. У: Вигњевић, Б. (ур.), *Демократски надзор и контрола над безбједносним сектором у региону*. Бања Лука: М-импекс, 88–95.
- Шолаја, М. (2004). Транзициони процеси и изградња институција демократске контроле. У: Вигњевић, Б. (ур.), *Демократски надзор и контрола над безбједносним сектором у региону*. Бања Лука: М-импекс, 21–32.

PARLIAMENTARY SUPERVISION AND CONTROL OF SECURITY SUBJECTS - THE CASE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Mr Duško Pena*
Gojko Pavlović, MA**

Abstract: Security has always been considered one of the key tasks (functions) of the state as it is today. Also, the question of the control of security subjects (*lat. Quis custodiet ipsos custodes?*) is an old one. In today's democratic society, the security is not an end to itself, but a value that makes sense only if it serves the well-being of people. Therefore, the action of all state and non-state subjects in a security sector is acceptable for a democratic society as long as they respect the law and human rights. In order to achieve this, there needs to be supervision and control over their work as well as measures to establish accountability for possible breaches of law and abuse of authority.

Key words: supervision, control, Parliament, security subject

* Police College, University of Banja Luka; email: duskopena@gmail.com

** Police College, University of Banja Luka; email: pavlovicgojko@gmail.com.